

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 685/2017-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Olosom, advokátska kancelária, Karola Kašjaka 1, Rajecké Teplice, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Žilina sp. zn. 29 T 7/2014 z 8. októbra 2015, uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 1 To 127/2015 z 19. januára 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 64/2016 z 1. júna 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. augusta 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“)

sp. zn. 29 T 7/2014 z 8. októbra 2015, uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 To 127/2015 z 19. januára 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Tdo 64/2016 z 1. júna 2017. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 16. augusta 2017.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 29 T 7/2014 z 8. októbra 2015 bol sťažovateľ uznaný vinným zo zločinu marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 1 roka s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu 2 rokov. Poškodený s nárokom na náhradu škody bol odkázaný na občianske súdne konanie.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 1 To 127/2015 z 19. januára 2016 bolo odvolanie sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu zamietnuté ako nedôvodné.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tdo 64/2016 z 1. júna 2017 bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu. Stalo sa tak bez preskúmania veci, lebo podľa názoru najvyššieho súdu nebol naplnený uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (t. j. rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, resp. na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, pričom správnosť a úplnosť zisteného skutku dovolací súd nemôže skúmať a meniť). Uznesenie najvyššieho súdu bolo obhajcovi sťažovateľa doručené 16. júna 2017.

2.1 Sťažovateľ v prvom rade namieta, že všeobecné súdy vôbec nevedeli definovať ťažiskový hmotnoprávny pojem „sfalšovaný dôkaz“ a obmedzili sa výlučne na tautológiu. Opomenuli aj protichodné rozhodnutia v obdobných veciach. V neposlednom rade okresný súd v adhéznom konaní podľa sťažovateľa prekročil právomoc, keď konal ultra petitem, resp. nad rámec neexistujúceho riadne a včas neuplatneného návrhu poškodeného na prisúdenie náhrady škody (poškodený svoj nárok riadne a včas neuplatnil). Krajský súd a najvyšší súd odvolacie a dovolacie námietky opomenuli a v podstate akceptovali vady konania a rozhodnutia okresného súdu, ktoré boli svojou povahou ústavného charakteru.

Najvyšší súd pri posúdení podmienok dovolania uviedol, že v dovolaní bol uplatnený dôvod, ktorý sa opieral výlučne o skutkové okolnosti s tým, že sťažovateľ sa domáhal

prehodnotenia skutkových záverov v otázke objektívnej a subjektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu, z ktorého bol uznaný vinným. Tento ťažiskový procesný záver najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania je podľa názoru sťažovateľa nesprávny, lebo z obsahu dovolania jasne vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal iného právneho posúdenia stíhaného skutku, a to, že predmetný skutok nie je trestným činom.

Podľa sťažovateľa všeobecné súdy konali najmä v rozpore s čl. 49 ústavy, podľa ktorého iba zákon môže definovať trestné činy a tresty za ich spáchanie. Ide o základný ústavný princíp hmotnoprávneho charakteru, ktorý vylučuje akýkoľvek extenzívny výklad Trestného zákona alebo použitie analógie v neprospech obvineného, teda akékoľvek rozširovanie trestnej zodpovednosti aplikáciou hmotného práva.

V danom prípade však podľa sťažovateľa všeobecné súdy ústavne neprijateľným spôsobom extenzívne vyložili, resp. aplikovali hmotnoprávny pojem „sfalšovaný dôkaz“, čo je v právnom štáte neprijateľné. Podľa ťažiskovej (a plne zmätočnej) definície uznesenia krajského súdu „*sfalšovaný dôkazom je taký dôkaz, ktorý je vyrobený ako falošný*“. Podľa presvedčenia sťažovateľa ide o čistú tautológiu a arbitrárnosť.

V danej veci všeobecné súdy videli falšovanie dôkazu, resp. predloženie sfalšovaného dôkazu v tom, že sťažovateľ predložil v exekučnom konaní zmluvu o postúpení pohľadávky datovanú 12. júla 2012 a oznámenie o postúpení pohľadávky datované toho istého dňa, hoci dlžníkovi zaslal oznámenie o postúpení pohľadávky datované 31. júla 2012. Podľa záverov okresného súdu a krajského súdu ide pritom o takmer totožné vyhotovenie oznámenia rovnakého textu, rovnakého písma a úpravy, pričom miesto na uvedenie dátumu zmluvy o postúpení pohľadávky je vybodkované a dátum je dopísaný rukou. Jediný rozdiel (okrem dátumu zmluvy) je v tom, že na vyhotovení sťažovateľa je dátum napísania oznámenia o postúpení pohľadávky uvedený strojom a na vyhotovení poškodeného je miesto na dátum vybodkované a dátum je dopísaný rukou. Na prvý pohľad ide o dve rozdielne listiny, ktoré sťažovateľ podpísal, avšak podľa jeho názoru sú obsahovo a slovne rovnaké. Preto nemožno hovoriť o napodobnení originálu jeho falzifikátom. Je z toho zrejmé, že o žiaden trestný čin a o žiaden sfalšovaný dôkaz nemôže ísť. Skutočnosť, že postupca vyhotoví dve oznámenia o postúpení tej istej

pohľadávky, avšak s odlišným dátumom vyhotovenia, pričom v jednom prípade je dátum vytlačený a v druhom napísaný rukou, podľa sťažovateľa rozhodne nemožno sankcionovať trestnoprávne. Postupca môže podľa jeho názoru postúpenie tej istej pohľadávky oznámiť dlžníkovi viackrát, a to viacerými listami (čo v praxi bežne robia všetky inkasné spoločnosti a takéto dôkazy predkladajú v súdnych konaniach). Podľa zákona je rozhodný totiž výlučne dátum doručenia oznámenia o postúpení pohľadávky dlžníkovi, ktorý do dňa doručenia oznámenia o postúpení musí plniť pôvodnému veriteľovi – postupcovi, avšak po doručení oznámenia už musí plniť iba postupníkovi. Na postavení dlžníka sa postúpením nič nemení, ide iba o zmenu v osobe veriteľa. Navyše, ak by sťažovateľ mal z nejakých dôvodov „falšovať“ listinu, rozhodne by spôsob jej datovania bol zachovaný totožne. V danom prípade je na jednom vyhotovení dátum písania oznámenia uvedený strojom a na druhom je miesto na dátum vybodkované a dátum je dopísaný rukou, čo podľa názoru sťažovateľa logicky vylučuje akékoľvek úvahy o konaní spočívajúcom vo falšovaní dôkazu, ako i úmysel sfalšovať dôkaz.

Pre úplnosť podľa sťažovateľa treba uviesť, že v oznámení o postúpení pohľadávky postupca nie je povinný bližšie špecifikovať zmluvu o postúpení (napr. dátumom zmluvy), je iba povinný špecifikovať postúpenú pohľadávku a osobu postupníka (t. j. je povinný iba oznámiť postúpenie), čo v danom prípade objektívne nastalo. V tejto veci preto bolo riadne doručené oznámenie o postúpení vymáhanej pohľadávky. Je pritom celkom bezpredmetné, aký dátum zmluvy o postúpení bol uvedený v oznámení o postúpení a či oznámenie o postúpení bolo vyhotovené v jednom alebo viacerých exemplároch. Obe oznámenia o postúpení pohľadávky sú z hmotnoprávneho hľadiska obsahovo totožné. Skutočnosť, že v jednom z oznámení bol uvedený nesprávny dátum zmluvy o postúpení (nesprávny dátum 31. júl 2012 namiesto správneho dátumu 12. júl 2012) nemôže diskvalifikovať účinky oznámenia postúpenia, lebo ide o písársku vadu týkajúcu sa skutočnosti, ktorá v oznámení o postúpení ani nemusí byť uvedená. Dátum vyhotovenia postúpenia pohľadávky je nerozhodný. Podľa presvedčenia sťažovateľa podstatné je, že obe oznámenia o postúpení sa týkajú tej istej pohľadávky a toho istého postupcu a postupníka.

Podľa sťažovateľa najmarkantnejšou vadou rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu je posúdenie objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu marenia

spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. a) Trestného zákona a aplikácia pojmu „sfalšovaný dôkaz“ a „pravosť listiny (dôkazu)“. Podľa krajského súdu sfalšovaným dôkazom je taký dôkaz, ktorý je vyrobený ako falošný. Krajský súd teda vôbec nevysvetlil tento hmotnoprávny pojem a má s jeho aplikáciou značné problémy. Preto je potrebné tento hmotnoprávny pojem v danom prípade detailne objasniť. Sťažovateľ totiž trvá na tom, že žiaden falošný dôkaz „nevyrobil“.

Sťažovateľ ďalej poukazuje na to, že aplikačným problémom je posúdenie toho, kedy je (alebo môže byť) dôkaz „sfalšovaný, resp. pozmenený“. V praxi ide najmä o predkladanie rôznych listinných dôkazov (zmlúv, potvrdení a pod.), pričom za „sfalšovaný“ listinný dôkaz bude treba považovať taký listinný dôkaz, ktorý bol celý vyhotovený (vyrobený) tak, aby vyzeral ako pravý (napr. falšovateľ listinného dôkazu vyrobí zmluvu o pôžičke, na ktorú „nakopíruje“ podpis druhej zmluvnej strany). Môže ísť napríklad aj o predkladanie falošných znaleckých posudkov, kde je úplne vymyslený obsah takéhoto znaleckého posudku, prípadne aj meno znalca. O „pozmenený“ listinný dôkaz pôjde spravidla vtedy, keď páchatel' vykoná rôzne zásahy do obsahu inak pravého listinného dôkazu (napr. do riadne uzatvorenej zmluvy vloží strany s inými ustanoveniami, resp. dopisuje alebo prepisuje rôzne ustanovenia zmluvy a pod.). O takéto prípady však podľa názoru sťažovateľa v danom skutku nejde.

Často sa za sfalšovaný listinný dôkaz považuje akýkoľvek dôkaz, ktorého obsah nezodpovedá skutočnosti. Takéto listinné dôkazy sa označujú za fiktívne alebo sfalšované. K tomu podľa sťažovateľa treba dodať, že o sfalšovanú listinu nepôjde ani v prípadoch, ak je zmluva napríklad neplatná podľa ustanovení Občianskeho zákonníka, lebo má vady, alebo ak zmluva obsahuje nesprávne skutočnosti, vrátane jej datovania. V takomto prípade ide o pravú zmluvu, ktorej obsah však nezodpovedá realite, čo môže mať význam výlučne z civilnoprávneho hľadiska.

Podľa názoru sťažovateľa skutok uvedený v rozsudku okresného súdu nie je a nemôže byť trestným činom. Ide o extenzívne rozširovanie trestnej zodpovednosti a porušenie zásady nullum crimen sine lege, čo je v právnom štáte zjavne neprípustné. Podľa obžaloby malo dôjsť k antedatovaniu a listiny mali byť podpísané neskôr, pričom

obžaloba v antedatovaní, resp. vo vyhotovení listín s rozličnými dátumami automaticky vidí falšovanie listiny, ktoré by malo byť trestné. Všeobecné súdy podľa sťažovateľa úplne nesprávne posúdili pojem „sfalšovaný dôkaz“. Podľa § 344 ods. 1 písm. a) Trestného zákona kto v konaní pred súdom alebo v trestnom konaní predloží dôkaz, o ktorom vie, že je sfalšovaný alebo pozmenený, na účel použiť ho ako pravý, dopúšťa sa trestného činu. Sťažovateľ však v sťažnosti uvádza, že žiaden dôkaz predložený v exekučnom konaní nesfalšoval a ani nepozmenil s tým, aby bol dôkaz v exekučnom konaní použitý ako pravý. Z popisu skutku zreteľne nevyplýva, že by sťažovateľ mal nejakú listinu sfalšovať, resp. ju ako sfalšovanú predložiť. Ak by sa aj dátum na oznámení o postúpení a na zmluve o postúpení nezhodoval so skutočným dátumom podpisu, podľa sťažovateľa nemožno takéto konanie posudzovať ako falšovanie listiny a ako trestný čin. Falšovaním listiny je totiž výlučne vyhotovenie listiny alebo pozmeňovanie už vyhotovenej listiny na účel jej použitia ako listiny pravej „originálnej“, t. j. falšovaním je vyhotovenie napodobeniny originálu listiny a nie uvedenie dátumu na listine, ktorý sa nezhoduje so skutočným dátumom vlastnoručného podpisu listiny. Uvedenie iného dátumu na listine rozhodne nie je podľa Trestného zákona falšovaním alebo pozmenením listiny. Takisto uvedenie ktorejkoľvek skutočnosti na listine, ktorá nie je správna, úplná alebo pravdivá (t. j. deklarovanie neexistujúcej alebo nesprávnej, či mylnej skutočnosti), nie je falšovaním alebo pozmenením listiny (dôkazu). Falšovaním alebo pozmenením listiny (dôkazu) podľa názoru sťažovateľa napokon nie je ani vyhotovenie listiny s rovnakým obsahom, avšak s rozličným datovaním.

Zo sťažnosti ďalej vyplýva názor sťažovateľa, že pokiaľ chce mať subjekt preukázané, kedy presne listinu podpísal, jedinou možnosťou je podpísať listinu priamo na notárskom úrade a osvedčiť pravosť vlastnoručného podpisu alebo listinu spísať vo forme notárskej zápisnice. Takéto požiadavky však zákon na zmluvy a oznámenia o postúpení pohľadávok nekladie. Podľa úvahy všeobecných súdov by sa automaticky považovalo za trestné, ak by účastník súdneho či exekučného konania predložil v súdnom konaní zmluvu, objednávku a pod., na ktorých je vytlačený dátum podpisu, pričom skutočný dátum vykonania vlastnoručného podpisu je rozdielny, resp. účastník by mal k dispozícii listiny s totožným obsahom, ale s rozdielnym dátumom. Podľa sťažovateľa je pritom

bežnou praxou, že na obchodných dokumentoch a korešpondencii sa dátumy na listinách nezhodujú s reálnym časom, najmä z dôvodu, že medzi vyhotovením obsahu listiny, jej úpravou a prípadným pripomienkovaním, vytlačením, podpísaním a odoslaním na pošte prebieha viacero úkonov administratívnej povahy, ktoré spravidla trvajú určitý čas. V civilných a obchodných súdnych konaniach je bežné, že na listinách sa vyskytujú dátumy nezhodujúce sa s realitou, teda so skutočným dátumom podpisu. Táto skutočnosť podľa názoru sťažovateľa však nemá vplyv na platnosť a účinnosť týchto právnych úkonov, tobôž na vznik trestnej zodpovednosti.

Sťažovateľ ďalej argumentuje, že vzhľadom na § 526 ods. 2 Občianskeho zákonníka ak pôvodný veriteľ oznámi svojmu dlžníkovi, že pohľadávku, ktorú voči nemu má, postúpil tretej osobe, právnou skutočnosťou, na základe ktorej má dlžník plniť novému veriteľovi s dôsledkom, že sa zbaví svojho záväzku, je oznámenie jeho pôvodného veriteľa. Platí to bez ohľadu na to, či zmluva o postúpení pohľadávky je platná, resp. či vôbec vznikla. Dlžník sa v takomto prípade nemôže dovolávať neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky alebo jej neexistencie. Predmetné listiny posudzovali v rámci exekúcie viaceré odborne spôsobilé osoby (advokát, exekútor, vyšší súdny úradník) a nevideli žiaden rozpor a vady listín. Sťažovateľ ako laik (stavbár, bagrista) si to však podľa všeobecných súdov mal všimnúť. I z uvedeného dôvodu podľa názoru sťažovateľa okrem objektívnej stránky nebola daná ani subjektívna stránka skutkovej podstaty žalovaného trestného činu, hoci je nutné spoľahlivo preukázať, že subjekt vedel, že dôkaz je sfaľšovaný alebo pozmenený a je použitý ako pravý, pričom na tento účel ho ako pravý aj použil.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti poukázal aj na to, že čo sa týka postúpenia pohľadávky z 12. júla 2012, bolo podaných viacero trestných oznámení, ktoré (s výnimkou tohto prípadu) boli všetky právoplatne odmietnuté vyšetrovateľom, pričom prokurátor ani na podnet oznamovateľa nevidel dôvod na začatie trestného stíhania. Vyšetrovateľ a prokurátor posúdili identický právny a skutkový stav úplne odlišne, a to napriek tomu, že sťažovateľ v konaní predložil dve právoplatné uznesenia vyšetrovateľa o odmietnutí trestného oznámenia, ako aj jedno vybavenie žiadosti o preskúmanie postupu vyšetrovateľa prokurátorom týkajúce sa oboch uznesení vyšetrovateľa. Vyšetrovateľ trestné oznámenia odmietol jednak preto, že zmluva o postúpení pohľadávky z 12. júla 2012 bola

v účtovníctve [REDAKOVANÉ] (ďalej len „postupca), ktorej bol sťažovateľ konateľom, riadne zaúčtovaná k 12. júlu 2012 účtovnými dokladmi, ale tiež preto, že tzv. antedatovanie zmluvy a oznámenia o postúpení pohľadávky nie je trestné, lebo nedošlo k predloženiu žiadneho falšovaného alebo pozmeneného dôkazu.

Z uvedeného podľa sťažovateľa vyplýva, že rozsudok okresného súdu plne neguje iné právoplatné rozhodnutia v skutkovo a právne obdobných prípadoch, čo je v právnom štáte neprípustné.

Sťažovateľ ďalej poukázal na to, že v konaní nebol produkovaný žiaden priamy dôkaz o spáchaní skutku. Obžalobné tvrdenia sú podľa sťažovateľa iba nepreukázanými domnienkami. Pokiaľ obžaloba tvrdila, že došlo k antedatovaniu, mala súčasne preukázať, v ktorý deň sťažovateľ predmetné listiny reálne podpísal. Pritom žiadne takéto dôkazy sa v spise nenachádzajú a z obžaloby ani nevyplýva, ktorý deň mal sťažovateľ v skutočnosti listiny reálne podpísať, ak sa tak nestalo 12. júla 2012. Spáchanie skutku podľa názoru sťažovateľa nepotvrdil ani konateľ poškodeného [REDAKOVANÉ], ktorý uviedol, že nevie, kedy sťažovateľ oznámenie a zmluvu o postúpení pohľadávok podpísal.

Okresný súd a krajský súd podľa presvedčenia sťažovateľa nesprávne posúdili oprávnenie konateľov konať v mene postupcu. Otázka, či konajúci subjekt, ktorý podpísal zmluvu, bol na to oprávnený, je výlučne civilnoprávna a nemá žiaden trestnoprávny význam. Obžaloba tvrdí, že sťažovateľ ako konateľ nebol oprávnený konať v mene postupcu, lebo 18. júla 2012 bol odvolaný z funkcie konateľa. Toto tvrdenie je podľa sťažovateľa zmätočné, keďže podľa § 27 ods. 3 prvej vety Obchodného zákonníka sú zapísané údaje účinné voči tretím osobám odo dňa ich zverejnenia, pričom podľa § 769 Obchodného zákonníka povinnosť zverejnenia údajov je splnená ich zverejnením v Obchodnom vestníku. K zverejneniu došlo až 25. septembra 2012. Do tohto termínu všetky úkony sťažovateľa ako konateľa boli plne účinné.

Sťažovateľ v sťažnosti tiež tvrdí, že okresný súd nebol oprávnený odkázať poškodeného s jeho nárokom na náhradu škody na občianskoprávne konanie, ktoré je výlučne návrhovým konaním. Poškodený nárok na náhradu škody riadne neuplatnil, resp.

tento matematicky nevyšiel, a preto okresný súd ho nemohol odkázať s takýmto riadne neuplatneným nárokom na iné konanie. Podľa sťažovateľa rozsudok správne nemal obsahovať žiaden výrok týkajúci sa náhrady škody.

Napokon podľa názoru sťažovateľa došlo k porušeniu zásady subsidiarity trestnej represie. Poslaním trestného konania nie je suplovať činnosť iných orgánov verejnej moci. Je v rozpore s atribútmi právneho štátu, aby v prípadoch, keď nie je možné určitý právny vzťah účinne právne regulovať prostredníctvom noriem súkromného práva, resp. noriem správneho práva, boli tieto automaticky vyhodnotené ako trestné činy. Rovnako platí, že orgány činné v trestnom konaní nie sú žiadnym „pomocníkom“ poškodených subjektov v rámci civilného práva, ale majú reagovať na páchanú trestnú činnosť. Napriek tomu všeobecné súdy nevychádzali z princípu „ultima ratio“, teda subsidiarity trestnoprávneho postihu. Takýto postih má miesto podľa sťažovateľa len tam, kde sú iné prostriedky ochrany práv vyčerpané, neúčinné alebo nevhodné.

2.2 Sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa... na súdnu a inú právnu ochranu zaručené podľa Čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo zaručené podľa Čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na spravodlivý súdny proces zaručené podľa Čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu v Žiline sp. zn. 29T 7/2014 zo dňa 08.10.2015, uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 1To 127/2015 zo dňa 19.01.2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Tdo 64/2016 zo dňa 01.06.2017 porušené bolo.

2. Rozsudok Okresného súdu v Žiline sp. zn. 29T 7/2014 zo dňa 08.10.2015, uznesenie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 1To 127/2015 zo dňa 19.01.2016 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Tdo 64/2016 zo dňa 01.06.2017 sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

3. Okresný súd v Žiline, Krajský súd v Žiline a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú povinní uhradiť spoločne a nerozdielne sťažovateľovi(...) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu trovy konania (slovom tristošesťdesiattri eur sedemdesiatdeväť centov) na účet advokáta JUDr. Martina Olosa.“

II.

3. Z rozsudku okresného súdu č. k. 29 T 7/2014-296 z 8. októbra 2015 vyplýva, že sťažovateľ bol uznaný vinným zo spáchania zločinu marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 1 roka s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu v trvaní 2 rokov, pričom poškodený () bol s jeho nárokom na náhradu škody odkázaný na občianske súdne konanie.

Podľa konštatovania okresného súdu z výpovede svedka () vyplýva, že poškodenému bolo v októbri 2012 doručené oznámenie o postúpení pohľadávky, v ktorom bol uvedený dátum 31. júl 2012, teda deň, keď sťažovateľ už nebol konateľom postupcu. Svedok doplnil výpoveď aj listinným dôkazom preukazujúcim, že oznámenie o postúpení pohľadávky z 31. júla 2012 bolo poškodenému doručené 17. októbra 2012, čo vyplýva z predloženého oznámenia opatreného pečiatkou. Výpoveď je podporená i ďalším listinným dôkazom, a to nesúhlasom s postúpením pohľadávky z 9. januára 2013, z ktorého vyplýva, že poškodený oznamuje postupcovi svoj nesúhlas s postúpením pohľadávky z dôvodu, že oznámenie bolo podpísané neoprávnenou osobou – sťažovateľom, ktorý v čase podpísania už nebol konateľom postupcu.

4. Z uznesenia krajského súdu č. k. 1 To 127/2015-334 z 19. januára 2016 vyplýva, že ním bolo podľa § 319 Trestného poriadku zamietnuté ako nedôvodné odvolanie sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 29 T 7/2014 z 8. októbra 2015.

Podľa názoru krajského súdu objektom zločinu marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. a) Trestného zákona je záujem na ochrane nerušeného a zákonného trestného procesu v jeho kontradiktórnej podobe, ako aj civilného súdneho konania. Objektívna stránka spočíva v danom prípade v konaní sťažovateľa, ktorý v exekučnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 Er 342/2013 predložil dôkaz, o ktorom vedel, že je sfaľovaný alebo pozmenený, a to na účel použiť ho ako pravý. Po subjektívnej stránke sa tu vyžaduje úmyselné zavinenie. Predložením dôkazu sa rozumie predloženie dôkazu zákonom ustanoveným spôsobom súdu alebo orgánom činným v trestnom konaní, pričom predkladateľ takéhoto dôkazu ho nemusel sám falšovať alebo meniť. Stačí, že si je toho

vedomý. Falšovaním je také konanie, keď sa páchatel' sám alebo s inou osobou podieľa na falšovaní dôkazu, pričom ho súdu alebo iným orgánom nemusí predložiť sám. Keďže ide o úmyselný trestný čin, musí vedieť, že falšuje vec, ktorá môže byť použitá ako dôkaz. Sfalšovaným dôkazom je taký dôkaz, ktorý je vyrobený ako falošný.

Krajský súd sa nestotožnil s obhajobou sťažovateľa, že sa nedopustil konania, ktoré je mu kladené za vinu, pretože vytýkané časti zmluvy o postúpení pohľadávky sa tam dostali nedopatrením, resp. preto, že do konca júla očakával úhradu splátky dlhu, a pokiaľ ide o oznámenie o postúpení pohľadávky s rôznymi dátumami, došlo iba ku chybe v písaní dátumu vyhotovenia oznámenia.

Z vykonaného dokazovania považoval krajský súd za nepochybne preukázané, že sťažovateľ prostredníctvom súdneho exekútora predložil do exekučného konania oznámenie o postúpení pohľadávky datované 12. júla 2012 a zmluvu o postúpení pohľadávky datovanú taktiež 12. júla 2012. Postupca 28. septembra 2009 oznámil postúpenie pohľadávky v sume 80 000 € na novú spoločnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „postupník“). Poškodenému však bolo doručené oznámenie o postúpení pohľadávky, v ktorom sa uvádza, že je datované 31. júla 2012 a odkazuje na zmluvu o postúpení pohľadávky z 31. júla 2012. Uvedenie týchto samotných dátumov by bolo možné ešte považovať za chybu v písaní. Ide takmer o totožné vyhotovenie oznámenia s rovnakým textom, rovnakým písmom a úpravou, miesto na dátum zmluvy o postúpení pohľadávky je vybodkované a dátum je dopísaný rukou. Jediný rozdiel (okrem dátumu zmluvy) je v tom, že na vyhotovení sťažovateľa je dátum písania oznámenia uvedený strojom a na vyhotovení poškodeného je miesto na dátum vybodkované a dátum je dopísaný rukou.

Znamená to, že sťažovateľ poslal iné znenie oznámenia o postúpení pohľadávky poškodenému a iné exekučnému súdu. Existujú dve vyhotovenia oznámenia, hoci v návrhu na začatie exekúcie sa nič neuvádza o chybe v písaní. Ak sťažovateľ predložil oznámenie o postúpení pohľadávky ako dôkaz, že tak urobil, nič to síce nehovorí o platnosti či neplatnosti postúpenia, ale svedčí o tom, že konateľ postupcu a postupníka uvádzal rozporné skutočnosti.

V zmluve o postúpení pohľadávky sa výslovne, konkrétne a jednoznačne uvádza, že ku dňu podpisu zmluvy dlžník (t. j. poškodený) uhradil postupcovi v lehote splatnosti prvú

a druhú splátku, teda spolu 180 000 € a že predmetom postúpenia je tretia splátka v sume 80 000 €.

Za preukázané treba považovať aj to, že do 18. júla 2012 zmluva o postúpení pohľadávky uzavretá nebola a na akúkoľvek zmluvu podpísanú sťažovateľom po tomto dátume nemožno prihliadať. Sťažovateľ na valnom zhromaždení postupcu konanom 18. júla 2012 bol odvolaný z funkcie konateľa. Dňa 18. septembra 2012 bol podaný návrh na zmenu údajov v obchodnom registri a s účinnosťou od 21. septembra 2012 bola zmena aj zapísaná. Medzitým ešte 31. júla 2012 bola uhradená splátka 100 000 € od poškodeného, ktorou fyzicky disponoval ešte sťažovateľ. Podľa dátumu 31. júla 2012 uvedeného v oznámení o postúpení pohľadávky to potom odôvodňuje bezpečný záver, že sťažovateľ vyhotovoval oznámenie o postúpení pohľadávky, ako aj zmluvu o postúpení pohľadávky najskôr 31. júla 2012, keď už ale nebol konateľom postupcu, v mene ktorého vystupoval.

Neobstojí námietka sťažovateľa o nesprávnom posúdení oprávnenia konateľa konať v mene postupcu s poukazom na ustanovenie § 27 a § 769 Obchodného zákonníka. Treba zdôrazniť, že odvolaním konateľa valným zhromaždením dochádza k zániku jeho funkcie, pričom samotný zápis tejto skutočnosti v Obchodnom registri má iba deklaratórny charakter. Sťažovateľom citované ustanovenia majú chrániť tretie osoby, ktoré o zmenách nevedeli. Samotný zápis konateľa do Obchodného registra nemá konštitutívne účinky, tretie osoby sa môžu tejto skutočnosti domáhať aj pred zápisom do Obchodného registra. V danom prípade sťažovateľ bol konateľom postupcu, ako aj postupníka. Konštrukcia sťažovateľa, podľa ktorej bol konateľom postupcu až do 25. septembra 2012 (do zverejnenia v obchodnom registri), nie je správna, pretože zápis konateľa má iba deklaratórny charakter, a teda k odvolaniu z funkcie konateľa valným zhromaždením postupcu, na ktorom bol sťažovateľ osobne prítomný, prestal byť konateľom postupcu. Ak by sa pripustil názor sťažovateľa, podľa ktorého by mohol funkciu konateľa vykonávať až do zverejnenia v Obchodnom vestníku (v danom prípade ešte viac ako mesiac), za tento čas by mohol aj naďalej napríklad nakladať s majetkom postupcu, scudzovať ho či založiť ho, čo je v prípade konateľa odvolaného z funkcie pre nezhody so spoločníkmi neprijateľné.

Neobstojí ani argument o viacerých trestných oznámeniach, ktoré s výnimkou tohto prípadu boli vyšetrovateľom právoplatne odmietnuté, pričom ani prokurátor nevidel dôvod na začatie trestného stíhania. Prebiehajúce trestné konanie proti sťažovateľovi je výsledkom

dôkazov vzťahujúcich sa ku konkrétnemu skutku, z ktorých možno celkom jednoznačne vyvodiť trestnú zodpovednosť sťažovateľa.

Nedôvodná je aj námietka, že zmluva o postúpení pohľadávky z 12. júla 2012 bola v účtovníctve postupcu riadne zaúčtovaná k tomuto dňu. Sťažovateľovi nič nebránilo, aby na svoju obranu predložil toto účtovníctvo, čo sa však nestalo. Nepostačovalo čestné vyhlásenie [REDAKOVANÉ] predložené v štádiu odvolacieho konania, podľa ktorého všetky zmluvy o postúpení pohľadávky postupcu na postupníka z 12. júla 2012 boli v účtovníctve postupcu a postupníka zaúčtované k 12. júlu 2012.

K výroku o náhrade škody treba uviesť, že poškodený nárok na náhradu škody uplatnil riadne a včas, ale pretože na rozhodnutie o náhrade škody by bolo potrebné ďalšie dokazovanie týkajúce sa jej výšky, ktoré by presiahlo rámec trestného konania a podstatne by ho predĺžilo, bolo potrebné poškodeného odkázať na občianske súdne konanie. Zo spisu vyplýva, že poškodený uplatňoval škodu, ktorá mu vznikla v súvislosti s exekúciou, zablokovaním účtov, nemožnosťou vyplácania miezd zamestnancom, platením odvodov a daní, „čo podľa poškodeného predstavovalo čiastku minimálne 100 000,- Eur“. Poškodený ani na hlavnom pojednávaní nevedel presne vyčíslit škodu, ktorá mu mala byť konaním sťažovateľa spôsobená. Neobstojí preto ani odvolacia námietka sťažovateľa, podľa ktorej okresný súd nemal poškodeného odkázať na občianske súdne konanie, pretože si škodu riadne neuplatnil a matematicky nevyčíslil.

5. Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tdo 64/2016 z 1. júna 2017 vyplýva, že ním bolo podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 1 To 127/2015 z 19. januára 2016.

Podľa názoru najvyššieho súdu namietaný dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku nie je naplnený. Sťažovateľ uplatnený dovolací dôvod odôvodnil výlučne skutkovými okolnosťami, konkrétne tým, že prehodnotil skutkové závery okresného súdu a krajského súdu. Napadol nesprávnosť ustálenia skutkovej vety vo výrokovej časti rozsudku okresného súdu, vytýkal nepreukázanie objektívnej a subjektívnej stránky žalovaného činu a napokon aj nesprávnosť odkázania poškodeného z jeho nárokov na náhradu škody na občianske súdne konanie. Ide o výroky, ktoré majú

základ vo vykonanom dokazovaní. Tieto výhrady sťažovateľ uplatnil už v prípravnom konaní, ale tiež pred súdom, vrátane odvolacieho konania.

K falšovaniu dôkazu, napr. listiny môže dôjsť tak, že sa napr. vyhotoví nová listina, ktorá má vyvolať dojem listiny vydanej oprávnenými osobami, v súlade s priebehom a obsahom skutočných udalostí, časovou a miestnou súvislosťou a právnym poriadkom. O podstatnú zmenu obsahu dôkazu – listiny pôjde vtedy, pokiaľ sa zmena dotkne jej podstaty, teda kľúčových údajov, ktoré mala osvedčiť. Kedy ide o podstatnú zmenu obsahu dôkazu – listiny, vyplýva z jej funkcie – účelu v konkrétnom konaní. Nie je rozhodujúce, či obsah sfalšovanej listiny zodpovedá skutočnosti alebo nie a ani to, akým spôsobom sa zmena vykoná, či prepísaním, dopísaním alebo vymazaním údajov. Falšovaná listina by mala byť spôsobilá k oklamaniu, ale na úrovni dokonalosti nezáleží. Aby už samotným falšovaním dôkazu – listiny došlo k naplneniu skutkovej podstaty predmetného trestného činu, musí páchatel použiť takúto (sfalšovanú alebo pozmenenú) listinu v konaní trestnoprávnom, občianskoprávnom, resp. exekučnom, a to v úmysle použiť ju ako pravú, s tým, že vedel, že ide o sfalšovanú alebo o pozmenenú listinu, pričom nie je rozhodujúce, či ju aj sám sfalšoval.

Správnosť ustálenia výkladu pojmov sfalšovaný, pozmenený nemá v danom prípade podstatný, resp. zásadný vplyv na postavenie sťažovateľa. Podstatné je totiž to, že posúdenie, či išlo o sfalšovanie alebo pozmenenie listín predložených súdu, by si vyžadovalo preskúmanie skutkového stavu ustáleného už okresným súdom a krajským súdom. Dovolací súd však nie je oprávnený správnosť a úplnosť zisteného skutku skúmať a meniť.

III.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

8. Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 a čl. 49 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru smeruje proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 29 T 7/2014 z 8. októbra 2015, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň v uvedenom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu. Treba tiež poznamenať, že sťažovateľ využil možnosť podať proti rozsudku okresného súdu odvolanie.

9. Sťažnosť vo zvyšnej časti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri

predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

10. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

11. Predovšetkým je potrebné z pohľadu ústavného súdu skonštatovať po skutkovej stránke, že 17. októbra 2012 bolo poškodenému sťažovateľom doručené oznámenie o postúpení pohľadávky, v ktorom bol uvedený dátum 31. júl 2012, teda deň, keď sťažovateľ už nebol konateľom postupcu, keďže z funkcie konateľa bol odvolaný 18. júla 2012. Poškodený listom z 9. januára 2013 vyslovil nesúhlas s postúpením pohľadávky z dôvodu, že oznámenie o postúpení pohľadávky bolo podpísané sťažovateľom ako neoprávnenou osobou, ktorý v čase podpísania (31. júla 2012) už nebol konateľom postupcu. Keď sťažovateľ v roku 2013 ako konateľ postupníka podal návrh na vykonanie exekúcie proti poškodenému ako povinnému, exekučnému súdu už predložil oznámenie o postúpení pohľadávky datované nie 31. júla 2012, ale 12. júla 2012. Rovnako predložil zmluvu o postúpení pohľadávky datovanú nie 31. júla 2012, ale 12. júla 2012. Zo skutkového hľadiska treba za podstatné považovať, že z textu zmluvy o postúpení pohľadávky vyplýva, že ku dňu podpisu zmluvy poškodený uhradil postupcovi 2 splátky

dlhu, teda spolu 180 000 € a že predmetom postúpenia je tretia splátka v sume 80 000 €. Pritom v poradí druhá splátka bola poškodeným uhradená 30. júla 2012.

12. Vzhľadom na uvedený skutkový stav treba považovať závery všeobecných súdov za dostatočne presvedčivé a logické. Nejavia sa ako arbitrárne či ako zjavne neodôvodnené. Okolnosť, že sťažovateľ má na vec odlišný názor, nemôže sama osebe znamenať porušenie označených článkov ústavy a dohovoru.

Podľa hlavnej námietky sťažovateľa obsahový rozdiel medzi dvoma verziami ním predložených listín je iba v dátume, kedy mali byť listiny vyhotovené, keďže v skôr (poškodenému) predloženej verzii bol uvedený dátum 31. júl 2012, kým v neskoršej (exekučnému súdu) predloženej verzii bol uvedený dátum 12. júl 2012. Takýto rozdiel (pri inak úplnej obsahovej totožnosti listín) nemožno podľa sťažovateľa považovať za sfaľšovaný alebo pozmenený dôkaz.

Treba prisvedčiť záveru všeobecných súdov, ktoré považovali rozdiel v listinách za taký, ktorý napĺňa skutkovú podstatu trestného činu marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. Z vykonaných dôkazov je možné dôjsť k záveru, že potom, čo sťažovateľ z reakcie poškodeného (z listu z 9. januára 2013) zistil, že tento namieta postúpenie pohľadávky z dôvodu, že sťažovateľ 31. júla 2012 už nebol konateľom postupcu, neskôr v roku 2013 (keď sa už ako konateľ postupníka rozhodol postúpenú pohľadávku exekučne od poškodeného vymáhať), exekučnému súdu v exekučnom konaní predložil upravené verzie oboch listinných dôkazov, v ktorých už figuroval dátum 12. júla 2012, teda taký časový moment, v ktorom sťažovateľ ešte bol konateľom postupcu (z funkcie konateľa postupcu bol odvolaný 18. júla 2012). Podstatná je tiež skutočnosť, že z textu zmluvy o postúpení pohľadávky sa dá vyrozumieť, že v čase jej spísania bol dlh poškodeného už len v rozsahu poslednej (tretej) splátky vo výške 80 000 €, a keďže druhá splátka bola preukázateľne poukázaná 30. júla 2012, ako logický sa javí skutkový záver, podľa ktorého v skutočnosti boli obe listiny napísané 31. júla 2012. Nemôžu byť zároveň pochybnosti ani o tom, že o všetkých uvedených rozhodujúcich skutočnostiach bol sťažovateľ informovaný, a to tým viac, že bol aj konateľom postupníka.

Pokiaľ sťažovateľ poukazuje na niektoré ďalšie trestné oznámenia v tejto veci, v ktorých vyšetrovateľ, resp. prokurátor dospel k záveru, že k spáchaniu trestného činu nedošlo, treba uviesť, že bolo nespochybniteľným právom všeobecných súdov posúdiť skutkový stav v danej veci bez zreteľa na to, aké stanovisko zaujali vyšetrovateľ a prokurátor na margo ďalších trestných oznámení, v ktorých všeobecné súdy nekonali a nerozhodovali.

Ústavný súd považuje za ústavne konformné a presvedčivé aj úvahy všeobecných súdov týkajúce sa otázky oprávnenia sťažovateľa ako konateľa postupcu konať v mene postupcu po 18. júli 2012, a to v súvislosti s námietkou sťažovateľa, ktorý sa odvoláva na ustanovenia § 27 ods. 3 a § 769 Obchodného zákonníka.

Napokon nemožno súhlasiť so sťažovateľom, ktorý popiera oprávnenie okresného súdu odkázať poškodeného s jeho nárokom na náhradu škody na občianskoprávne konanie z dôvodu, že poškodený nárok matematicky nevyčíslil, v dôsledku čoho rozsudok okresného súdu správne nemal obsahovať žiaden výrok týkajúci sa náhrady škody. Zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že poškodený nárok uplatnil a aj matematicky ho vyjadril tak, že uviedol, aká výška škody mu minimálne vznikla. Za tohto stavu bolo povinnosťou okresného súdu o uplatnenom nároku rozhodnúť, čo sa aj stalo.

13. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2017